

แนวคิดของการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนหลักฐานรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

สิริยา สัมมาวาจ* วท.น (พยาบาล), ร.น (บริหารธุรกิจ)

บทคัดย่อ การพัฒนารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนหลักฐานรูปแบบ เพื่อใช้ในการศึกษาพยาบาล เป็นการดึงข้อดีของการบรรยายชี้มัจจุราชในกลุ่มใหญ่ และการจัดการเรียนการสอนแบบใบปัญหาเป็นหลักซึ่งเน้นการเรียนในกลุ่มย่อยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและอาจารย์ทางด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา และความรู้ทางด้านวิชาชีพการพยาบาล เป็นการเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีมาสู่การแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนด และได้เรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญในการปฏิบัติการพยาบาลโดยการเรียนในกลุ่มใหญ่ โดยการจัดอาจารย์ 1 คน ต่อนักศึกษาหลักกลุ่ม แทนการจัดอาจารย์ประจำแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเป็นการลดภาระงานส่วนหนึ่งของอาจารย์ลงได้ รามาธิบดีพยาบาลสาร 2543; 6(2) : 162-72.

คำสำคัญ การจัดการเรียนการสอน, การศึกษาพยาบาล

วิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ให้บริการแก่สังคม และได้รับความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการจากสังคมในระดับสูง สถาบันการศึกษาทางการพยาบาลมีบทบาทรับผิดชอบโดยตรงในการผลิตบัณฑิตทางการพยาบาล เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโดยผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะของตนเองเพื่อให้

การบริการที่มีคุณภาพ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าของความรู้ทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด พยาบาลวิชาชีพยังความมีความคิดสร้างสรรค์ แสดงออกถึงความสามารถที่จะแก้ไขปัญหา ให้มีความก้าวหน้าสืบไป และประการสำคัญ บัณฑิตทางการพยาบาลจะต้องมีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการและผู้ร่วมงาน

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ในฐานะที่เป็นครูพยาบาล จะต้องรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการของสังคม โดยการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนกล้ายเป็นผู้สำเร็จที่สามารถให้บริการการพยาบาลที่มีคุณภาพ¹ นอกจากนั้นบทบาทส่วนหนึ่งของอาจารย์คือ การเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ศึกษา รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ หาแนวทางการศึกษา เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดความคิด รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ในสังคม² ผู้เขียนในฐานะครูพยาบาล คนหนึ่งมีความมุ่งหวังอย่างแรงกล้า ที่จะพัฒนารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล ทั้งทางด้านความรู้ในเชิงวิชาชีพ ความรู้ทั่วไปและประสบการณ์ชีวิต โดยผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน ผู้สอนมีโอกาสถ่ายทอดความคิด ในเชิงจริยธรรม ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่มร่วมกับบุคคลอื่น และบรรยายกาศในการเรียนการสอนเป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล ด้านทฤษฎีในปัจจุบัน ได้แก้วิธีการบรรยายและการจัดการเรียนการสอนกลุ่มย่อยโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ล้วนมีข้อดีและข้อบกพร่องแตกต่างกัน ดังนี้

- การบรรยาย (lecture) ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาแก่ผู้เรียน มีข้อดีโดยที่ผู้สอนมักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ จึงสามารถสรุปเนื้อหา เน้นความสำคัญในประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจน ผู้สอนคนเดียวสามารถรับผิดชอบในการสอนผู้เรียนจำนวนมากได้ แต่ข้อเสียคือขาดความใกล้ชิดระหว่างผู้สอนและผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อย ผู้เรียนไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร และมีส่วนร่วมในการ

จัดการเรียนการสอนน้อย ไม่ส่งเสริมการคิดและ การเรียนรู้ด้วยตนเอง นักศึกษาส่วนหนึ่งขาดความสนใจ ไม่เข้าเรียน เข้าฟังการบรรยายน้อย

- การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (problem-based learning: PBL) เป็นการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากปัญหา ระบุสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้แล้วจึงเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงของการใช้การเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักจะใช้การแบ่งกลุ่มย่อย ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกส่งเสริมการเรียนรู้ (facilitator) มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้ ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในกลุ่มย่อย แบ่งเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้³

- แจกโจทย์ปัญหาให้นักศึกษา ทำความเข้าใจโจทย์ กำหนดสมมติฐาน ระบุประเด็นปัญหาโดยการเชื่อมโยงวิเคราะห์ข้อมูลในโจทย์
- พยายามตึงความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาใช้ในการแก้ปัญหา
- ระบุสิ่งที่ไม่รู้และต้องไปหาความรู้เพิ่มเติม

แนวคิดของการพัฒนาวิธีจัดการเรียนการสอนหลักรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

4. รวมรวมสิ่งที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้ นำมาคำนวณด้วยคุณประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ระบุแหล่งทัพยากรในการเรียนรู้ และหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
5. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
6. กลับเข้ากลุ่ม อภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้
7. นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในโจทย์

8. ประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่ได้รับประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา กระบวนการกลุ่มย่อยโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนี้ ผู้สอนและผู้เรียนจะมีความใกล้ชิดกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอนอย่างเต็มที่ การแบ่งกลุ่มนักศึกษาไม่ควร มีจำนวนมากเกิน 10 คน ในสถานการณ์ปัจจุบัน จำนวนนักศึกษาแต่ละชั้นปีมีจำนวนมากประมาณ 150 คน การจัดการเรียนการสอนจึงต้องแบ่งเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้ต้องใช้อาจารย์ร่วมสอนเป็นจำนวนมากในแต่ละครั้ง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในเรื่อง การเพิ่มภาระงานของอาจารย์และผลในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีความหลากหลายในบรรยายการสอนที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นยังจำเป็นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในด้านองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน เอกสารประกอบการสอนซึ่งจำเป็นจะต้องมีเพียงพอและเหมาะสม ความกระตือรือร้น และความรับผิดชอบของนักศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้

จากการประสบการณ์ในการศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มหาวิทยาลัยแม่คามาสเตอร์ ประเทศแคนาดา ผู้เขียนได้เห็นแนวทางในการนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ในการสอนกลุ่มใหญ่ของ ดร. โคนัลต์ วูดต์ และคณะ⁴ ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่ไม่จำเป็นต้องใช้อาจารย์ครั้งละเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL กลุ่มย่อย แต่ในขณะเดียวกันนักศึกษาก็มีโอกาสแบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยไม่จำเป็นต้องมี tutor ประจำกลุ่ม แต่มี self directed learning เช่นกัน โดยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในกระบวนการกลุ่ม การแบ่งกลุ่มนักศึกษาจึงไม่จำเป็นต้องมีอาจารย์ประจำกลุ่ม แต่จะฝึกให้นักศึกษาดำเนินการแก้ปัญหา การแก้ไขข้อขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกลุ่ม พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการเป็นอย่างดี เช่น การกำหนดโจทย์ปัญหา และระยะเวลาในแต่ละช่วง เช่น การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ในโจทย์ กำหนดหัวข้อการเรียนรู้และนำเสนอโดยอาจารย์จะเป็นผู้ร่วมในการอภิปรายและแนะนำแนวทางแก่นักศึกษา หลังจากนั้นนักศึกษาจะไปสำรวจความรู้ด้วยตนเอง และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปแนวทางการแก้ปัญหาในกลุ่มย่อย และมีการประเมินผลสมาชิกและกระบวนการกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินผลและการอภิปรายปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแบบนี้อาจจะมีบ้างในเรื่องความแตกต่างของนักศึกษาแต่ละบุคคล ซึ่งมีความหลากหลาย บรรยายการสอนในการทำกลุ่มอาจมีความเครียด ความคับข้องใจ ความรู้สึกไม่แน่ใจ

ขาดความเชื่อถือ แต่ก็สามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ อย่างไรก็ตาม การจะนำวิธีการนี้มาใช้อย่างเต็มรูปแบบอาจจะมีปัญหาอยู่บ้างในการปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างของสภาพสังคม วัฒนธรรมและวัฒนิภาวะ ความกระตือรือร้นและความรับผิดชอบของนักศึกษา นักศึกษาในต่างประเทศอาจเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี และส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ที่กลับเข้ามาศึกษาเพิ่มเติม เสียค่าใช้จ่ายในการเรียนด้วยตนเอง มีความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างแท้จริง ในขณะที่นักศึกษาไทยโดยเฉพาะส่วนหนึ่งของนักศึกษาพยาบาลเข้ามาเรียนพยาบาลโดยการสอบคัดเลือกผ่านทางทบทวนมหาวิทยาลัย บางคนยังขาดวัฒนิภาวะ และไม่มีความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนเท่าที่ควร ผู้เขียนจึงคิดว่าการจะนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในประเทศไทย จำเป็นต้องมีการประยุกต์ให้เหมาะสม

จากประสบการณ์ในฐานะครุพยาบาลของผู้เขียน คิดว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบมีข้อดี ข้อเสียที่แตกต่างกัน จึงมีความคิดว่าเราจะมีการดึงข้อดีของการจัดการเรียนการสอน แต่รูปแบบมาผสมผสาน เพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับแนวโน้มปัญหาจำนวนนักศึกษาที่มากขึ้น และภาระงานที่หลากหลายของครุพยาบาลได้ในปัจจุบัน

แนวคิดของการผสมผสานรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนทาง

การพยาบาลที่จะนำเสนอดังนี้ เป็นแนวคิดของผู้เขียนในการผสมผสานรูปแบบของวิธีการจัดการเรียนการสอนหลายๆ วิธีที่สำคัญคือแบบบรรยายและแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก โดยดึงข้อดีของการจัดการเรียนการสอนแต่ละวิธีเพื่อนำมาใช้ในการสอนนักศึกษากลุ่มใหญ่ เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มย่อยแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในกลุ่ม วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด มีการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการประเมินตนเองและเรียนรู้ในการประเมินผู้อื่น แต่ได้ดึงแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในกลุ่มใหญ่มาใช้ในส่วนของการจัดกลุ่ม โดยที่ไม่มี tutor ประจำกลุ่มในขณะเดียวกันผู้สอนได้ตรวจเยี่ยมและสังเกตการณ์กลุ่ม เพื่อให้การช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ภายหลังกลุ่มได้ข้อสรุปแล้วจึงมีการนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มต่อกลุ่มใหญ่ มีการวิพากษ์และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหลังจากปิดปัญหาแล้ว ผู้สอนได้เป็นผู้สรุปเนื้อหาในประเด็นสำคัญหรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ซึ่งเป็นการนำข้อดีของการบรรยายโดยผู้เขียนรายมาใช้เพื่อให้ได้ความครบถ้วนในเนื้อหาหลักตามวัตถุประสงค์

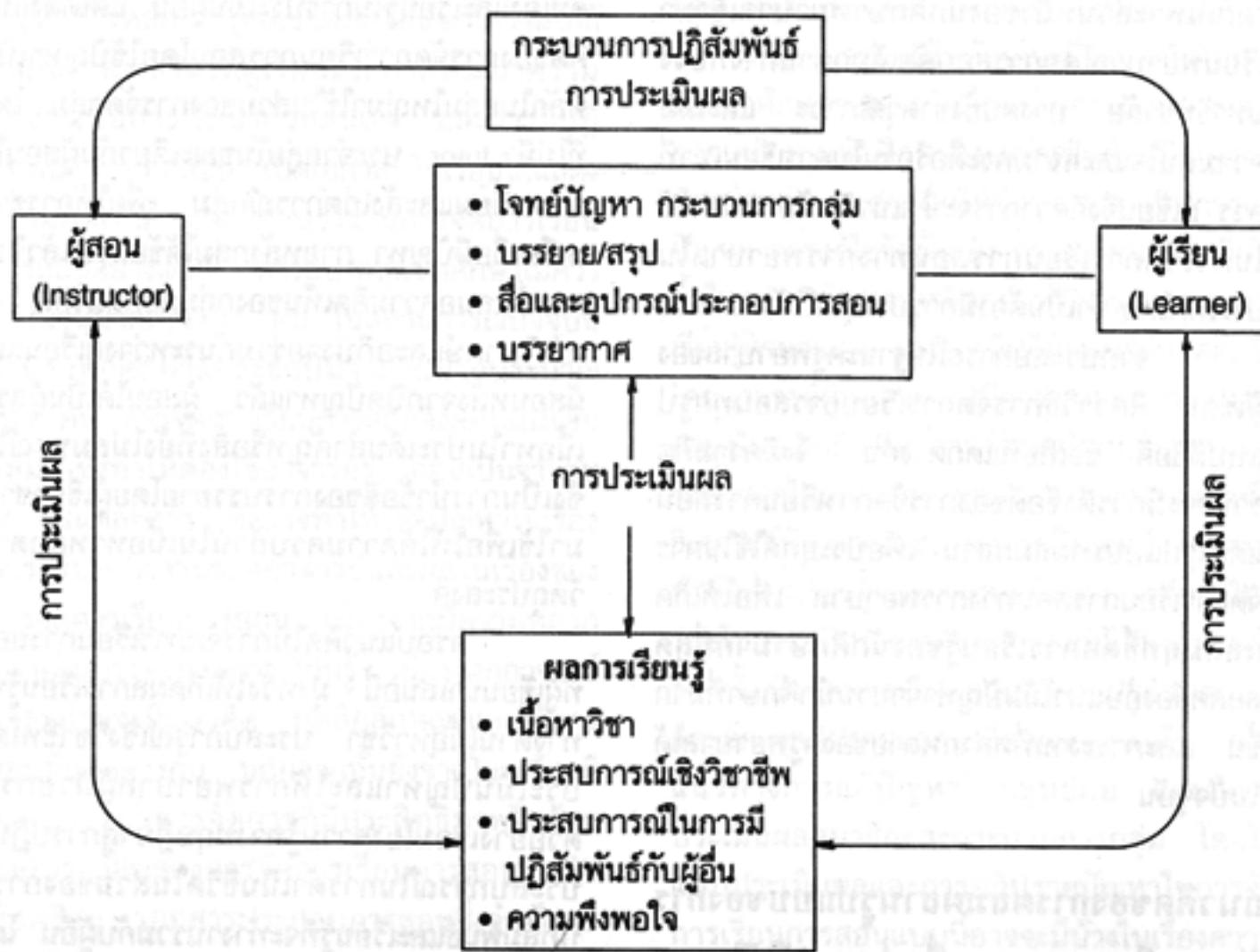
กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เขียนนำเสนอนี้ มุ่งหวังให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เชิงวิชาชีพโดยประเมินปัญหาและให้การพยาบาลผู้ป่วยกรณีตัวอย่างเช่นโคงความรู้ทางทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในส่วนของการมีปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยกระบวนการรักษาและเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังนี้จะเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานในบรรยากาศ

แนวคิดของการผสมผสานวิธีการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

ที่ฝ่ายคลาย เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ในกลุ่ม ผู้สอนและผู้เรียน ทั้งสองฝ่ายร่วมกัน ประเมินบทเรียน และมีโอกาสประเมินผลซึ่งกันและ กันในบรรยากาศที่เปิดกว้าง แบบสองทาง ผู้เรียน จะมีความพึงพอใจในการเรียน เนื่องจากการมี ส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ตลอด เวลา มีความสำคัญและได้รับการยอมรับพึงความ คิดเห็น ส่วนทางด้านความรู้ทางเนื้อหาและ ประสบการณ์วิชาชีพในการประเมินปัญหา และ การพยายามลุ้นปัญญาตามสถานการณ์ที่กำหนดนั้น ผู้

เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง การอภิปราย และเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม และการบรรยาย สรุปจากผู้สอน (แผนภูมิที่ 2)

การนำแนวคิดของการผสมผสานรูปแบบ ของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เขียนนำเสนอ นี้ อาจนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน บางส่วน หรือทั้งหมดในแต่ละวิชาได้ โดยควรจะ มีเวลาในการจัดบทเรียนในส่วนนี้อย่างน้อย 7-8 ชั่วโมง เช่น ในวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน 2 หน่วยกิต จะมีชั่วโมงในการจัดการเรียนการสอน

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งในแต่ละภาคการศึกษาใช้เวลาประมาณ 18 สัปดาห์ แบ่งเป็นชั่วโมงสอบกลางภาคและปลายภาค ครั้งละ 2 ชั่วโมง จึงเหลือเวลาในการจัดการเรียนการสอนประมาณ 16 สัปดาห์ เท่ากับ 32 ชั่วโมง ถ้าจะจัดการเรียนในลักษณะนี้อย่างเดิมรูปแบบทั้งหมด ควรจะมีการพิจารณาเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และจัดกลุ่มเพื่อนำมาสร้างโจทย์ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 บทเรียนใช้เวลาบทเรียนละประมาณ 8 ชั่วโมง หรือถ้าไม่ต้องการใช้วิธีการนี้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดอาจทำเป็นบางส่วน 1 ถึง 3 บทเรียนตามความเหมาะสม โดยแต่ละบทเรียนใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ส่วนเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่เหลือนอกเหนือจากที่นำไปสร้างโจทย์ปัญหาในบทเรียนแล้ว อาจใช้วิธีการบรรยายตามเดิมก็ได้

ส่วนการพิจารณาในการนำวิธีการจัดการเรียนในลักษณะที่ผู้เรียนนำเสนอไปใช้ในวิชาใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ความเหมาะสมและความพร้อมในการดำเนินการ ในปัจจุบันโรงเรียนพยายามมาอินดี้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบบรรยาย และ PBL กลุ่มย่อย โดยบางวิชายังคงใช้การบรรยายทั้งหมด บางวิชามีการจัดทำ PBL กลุ่มย่อยบางส่วนและบางวิชามีการจัดการเรียนการสอนร่วมกันในแบบ PBL กลุ่มย่อยทั้งหมด เช่น วิชากระบวนการพยาบาล การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาและการพยาบาลพื้นฐาน การจำแนกแนวทางการจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ผู้เรียนเสนอไปใช้นั้น อาจทำได้หลายลักษณะโดยจะทำเป็นบางส่วน แทนการบรรยายแบบเดิม หรือในส่วนของการจัด PBL กลุ่มย่อย อาจพิจารณานำแนวคิดใหม่นี้มาใช้ก็ได้

ขั้นตอนในการดำเนินการ

ขั้นตอนของการวางแผนงานของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเสนออนี้ มีความคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL กลุ่มย่อยยกเว้นการประเมินผล การบริหารเวลาและขั้นตอนของการปฏิบัติการที่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังนี้

1. ขั้นตอนของการวางแผนงาน เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก ผู้สอนต้องวางแผน การบริหารจัดการให้รัดกุม โดยต้องพิจารณาในทุกองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนว่าເຊື້ອຕ่อการจัดการเรียนการสอนในวิธีนີ້หรือไม่

- 1.1 ผู้สอน จะต้องมีเจตนคติที่ดี มีความเชื่อมั่นต่อการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาของบทเรียน มีความยืดหยุ่นเปิดใจพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา มีความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะช่วยแนะนำให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาและวิชาชีพ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในการสอนแต่ละครั้ง อาจใช้ผู้สอน 1-3 คน ตามความเหมาะสมของจำนวนกลุ่มนักศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คิดว่าผู้สอน 1 คน สามารถดูแลนักศึกษาได้ถึง 10 กลุ่ม แต่ถ้ามีจำนวนผู้สอนเพียงพอ น่าจะจัดให้มีผู้สอน 1 คน ต่อนักศึกษาประมาณ 5 กลุ่ม จะทำให้การดูแลเป็นไปอย่างทั่วถึง และมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาขณะดำเนินการกลุ่มได้มากกว่า

- 1.2 ผู้เรียนจะต้องได้รับการเตรียมความรู้ในการเรียนแบบกลุ่ม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่มอย่างเหมาะสม มีความกระตือรือร้นในการแสดงความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น รู้จักรับฟังและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับผู้อื่น

แนวคิดของการพัฒนาวิธีจัดการเรียนการสอนหลักฐานรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

อย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ที่จะประเมินตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา

1.3 บทเรียน หรือโจทย์ปัญหาจะต้องเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ชวนติดตาม ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาซึ่งทางการพยาบาล ซึ่งเน้นการดูแลแบบองค์ความรู้ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตสังคม และสิ่งแวดล้อมของผู้ป่วย ใช้ภาษาและข้อความที่สื่อให้เข้าใจได้ง่าย ไม่สับสน เช่น การนำเสนอข้อมูลของผู้ป่วยกรณีตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการพยาบาลผู้ป่วยกรณีตัวอย่าง

1.4 การบริหารจัดการ จะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเวลา มีเวลาต่อ 1 บทเรียนอย่างน้อย 7-8 ชั่วโมง

ด้านสถานที่ มีห้องเพียงพอต่อการแบ่งกลุ่มนักศึกษา กลุ่มละประมาณ 10 คน จำนวนกลุ่มขึ้นอยู่กับจำนวนนักศึกษา โดยทั่วไปนักศึกษาจะมีจำนวนปีละประมาณ 140-150 คน จึงมักแบ่งกลุ่มประมาณ 15 กลุ่ม ห้องไม่ควรจะอยู่ใกล้กันมากนัก เนื่องจากระหว่างทำกิจกรรมผู้สอนจะเข้าเยี่ยมนักศึกษาทุกกลุ่ม เพื่อให้นักศึกษาได้พูดคุยสอบถามข้อสงสัย หรือสังเกตการณ์กลุ่ม

ด้านการประเมินผล การประเมินผลควรมีทั้งรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกันในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีการประเมินบทบาทของเพื่อนสมาชิก และการประเมินตามแบบฟอร์มการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยการประเมินผู้สอนบทเรียน ผู้เรียน ทางด้านความพึงพอใจและการทดสอบความรู้ทางเนื้อหาให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ โดยอาจตามในเชิงอัตนัย 1-2 ข้อ หรือให้เลือกตอบแบบปรนัย แต่จำนวนข้อสอบไม่ควรเกิน 10 ข้อ เพื่อมิให้ผู้เรียนรู้สึกเครียดมากเกินไป การทดสอบนี้อาจจะเก็บคะแนนใช้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนสอบประจำภาค เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาให้ความสนใจและเตรียมตัวทบทวนเนื้อหา เป็นการประเมินผลของการเรียนรู้ทางเนื้อหาได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ มีการเตรียมกาวพยากรณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอ เหมาะสมกับบทเรียน เช่น หนังสือ สื่อการสอนต่างๆ เช่น วิดีโอ ตลอดจนการติดต่อประสานแหล่งประโยชน์ในสถานการณ์จริง เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา ตามความเหมาะสม

ด้านการบริหารเวลา เนื่องจากรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้เป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง ผู้สอนจำเป็นจะต้องบริหารจัดการทางด้านเวลาให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

2. ขั้นตอนของการปฏิบัติการ มีดังนี้

ขั้นตอนที่	วิธีการดำเนินการ	การจัดการเรียนการสอน	ระยะเวลาที่ใช้
1	ก่อนการดำเนินการ นักศึกษาจะต้องได้รับการเตรียมความรู้ในการทำงานกลุ่ม ทั้งในเรื่องบทบาทหน้าที่ของประธาน เลขาฯ สมาชิกกลุ่มและวิธีการนำเสนอ และเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยอาจจายวิดีทัศน์ การดำเนินการกลุ่มให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจ	• บรรยาย • วิดีทัศน์	ขั้นตอนที่ 1-3 ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

มาตรฐานการสอนที่ใช้กับวิชาภาษา สัมภาษณ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ลิขิตา ลิ่มนารา

ขั้นตอนที่	วิธีการดำเนินการ	การจัดการเรียนการสอน	ระยะเวลาที่ใช้
2	ผู้สอนซึ่งจะให้นักศึกษาทราบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการของ การจัดการเรียนการสอนแบบสมมพสาน โดยพยายามสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา	• บรรยาย	
3	แบ่งกลุ่มนักศึกษา กลุ่มละไม่เกิน 10 คน วิธีการแบ่งกลุ่มอาจสอบถามความสมัครใจโดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มเองหรือจะแบ่งตามลำดับรายชื่อ ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษา เลือกประธานและเลขากลุ่ม ขั้นตอนที่ 1 ถึง 2 อาจดำเนินการในช่วงการแนะนำวิชา ในส่วนการแบ่งกลุ่มและกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาไปดำเนินการเอง		
4	แจกแจงโจทย์ปัญหาผู้ป่วยกรณีตัวอย่างให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มอภิปรายว่าการที่จะวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการพยาบาลเพื่อย้ายปัญหาผู้ป่วยกรณีตัวอย่างได้นั้น นักศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง และเตรียมฟังผู้แทนนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่ ระหว่างนักศึกษาดำเนินการกลุ่มผู้สอนตรวจเยี่ยมนักศึกษาทุกกลุ่มเพื่อสังเกตการณ์กลุ่มและเปิดโอกาสสนับสนุนนักศึกษาได้สอบตามในสิ่งที่สังสัย และต้องการความช่วยเหลือ	PBL กลุ่มย่อยไม่มี tutor ประจำกลุ่ม แม่อาจารย์ต่อกลุ่มนักศึกษา 1:5 ถึง 1:10	30-45 นาที
5	ตัวแทนแต่ละกลุ่มน้ำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่ ผู้สอนสรุปความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ของกลุ่มโดยสอบถามความต้องการความช่วยเหลือและแนะนำแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้นักศึกษา	presentation สรุป บรรยาย	30-60 นาที
6	ให้เวลาานักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง	self directed learning	2 ชั่วโมง

แนวคิดของการสอนพานิชฯ จัดการเรียนการสอนนักพยาบาลแบบที่ประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

ขั้นตอนที่	วิธีการดำเนินการ	การจัดการเรียนการสอน	ระยะเวลาที่ใช้
7	<p>นักศึกษากลับมาแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มย่อย วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการพยาบาลผู้ป่วยกรณีดัวอย่าง และเตรียมสังผู้แทนนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่</p> <p>ผู้สอนตรวจเยี่ยมนักศึกษาทุกกลุ่มเพื่อสังเกตการณ์แนวนำ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาสอนตามในสิ่งที่สนใจและต้องการการช่วยเหลือ ก่อนเลิกกลุ่มให้นักศึกษาพูดคุยกันเพื่อประเมินบทบาทของแต่ละคนในกลุ่ม โดยการประเมินตนเองและเพื่อน รวมทั้งบรรยากาศของกลุ่ม</p>	<p>PBL กลุ่มย่อย ไม่มี tutor ประจำกลุ่ม แต่มีอาจารย์ต่อกลุ่ม นักศึกษา 1:5 ถึง 1:10 ประเมินผล การทำงานกลุ่มโดยไม่ได้ใช้แบบฟอร์ม</p>	2 ชั่วโมง
8	<p>แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มใหญ่ ผู้สอนสรุปปัญหาและแนวทางการพยาบาลตามความคิดเห็นของกลุ่ม แก้ไขความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องสอดแทรกความรู้ในประเด็นสำคัญ สอนตามสิ่งที่นักศึกษายังไม่เข้าใจและต้องการการช่วยเหลือ</p>	presentation บรรยายสรุป	11/2 ถึง 2 ชั่วโมง
9	<p>ประเมินผลโดยการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและแจกแบบฟอร์มการประเมินตนเอง บทเรียน ผู้สอน ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน</p>	อภิปราย ประเมินผลโดยใช้แบบฟอร์ม	30 นาที
10	<p>ประเมินเนื้อหาความรู้โดยใช้แบบทดสอบโดยควรทึ้งช่วง ไม่ควรทำการทดสอบในวันเดียวกับการสรุปปัญหานอกขั้นตอนที่ 8 และการประเมินผลในขั้นตอนที่ 9 เนื่องจากควรให้โอกาสแก่นักศึกษาได้ไปสำรวจหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ขาดและกบกวนความรู้ให้เข้าใจอย่างชัดเจน</p>	สอบแบบแบนโดยใช้ข้อสอบอัตนัยหรือปรนัย	30 นาที

รวมเวลาในการดำเนินการรวมทุกขั้นตอนประมาณ 8 ชั่วโมง

โดยสรุปจะเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่ โดยสามารถให้ความรู้ทางด้านเนื้อหาได้พอสมควร แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น สร้างประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ในส่วนของการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ผู้สอนและผู้เรียนมีความใกล้ชิด และมีปฏิสัมพันธ์กันในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ ส่วนทางด้านการสร้างประสบการณ์ เชิงวิชาชีพโดยการนำความรู้ทางทฤษฎีเข้ามายังไปสู่การปฏิบัตินั้นยังอยู่ในระดับของการคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดเท่านั้น

ส่วนข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนการสอน ทั้งด้านการเตรียมผู้เรียน การสร้างโจทย์ให้ครอบคลุมเนื้อหาและกระตุนความสนใจของนักศึกษา ตลอดจนบทบาทของผู้สอนในฐานะผู้สนับสนุน สร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ช่วยติดตาม กระตุนให้ผู้เรียนอยากรู้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางอย่างใกล้ชิด ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ

ขณะเดียวกันต้องมีการบริหารจัดการเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รศ.สุปานี เสนาติสัย ที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนไปศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ที่มหาวิทยาลัยแม่คามาสเตอร์ ประเทศแคนาดา ทำให้ผู้เขียนมีโอกาสศึกษาทักษะการศึกษาที่ก้าวไปข้างหน้า

เอกสารอ้างอิง

1. จินตนา ยุนิพันธ์. การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพ : ภาควิชาพยาบาลศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
2. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. หน้าที่และบทบาทของอาจารย์ ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง การบริหารงานวิชาการสำหรับอาจารย์พยาบาล. กรุงเทพ : โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2537.
3. Woods DR. Problem-based Learning : How to Gain the Most from PBL. Hamilton : Canadian Cataloguing-in Publication Data, 1994.
4. Woods DR et al. Tulated Versus Tutorless Groups in PBL. Hamilton : McMaster University, 1997.

แนวคิดของการผสมผสานวิธีการเรียนการสอนหลายรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล

The ideas of integrated many teaching learning styles in nursing education

Siraya Summawart* M.S (Nursing), M.A (Public Administration)

Abstract This article aims to propose the ideas of integrated many teaching learning styles in nursing education. In this teaching learning process, the students are trained to learn by self study and learn how to work with others in the group. They have chance to share their ideas, informations, subject contents and professional knowledge with others in the group and the instructor. In addition they can learn how to interact with other people which is the important part in nursing practice as PBL but there are only one tutor among many small groups instead of being in each group. Rama Nurs J 2000; 6(2) : 162-72.

Keywords : teaching-learning style, nursing education.

* Associate Professor, Department of Nursing Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University.